

Основними загрозами, що можуть порушити стабільний стан даних популяцій, можна вважати зміну гідрологічного режиму, забруднення, евтрофікація джерел та прилеглих ділянок, нерегульований пішохідний, вело-, мото та автотуризм, освоєння високогір'я для туристичної індустрії, централізований водозбір трубами та використання джерел для водопостачання.

1. Національний каталог біотопів України. За ред. А.А. Куземко, Я.П. Дідуха, В.А. Онищенко, Я. Шеффера. – К.: ФОП Клименко Ю.Я., 2018. – 442 с.

Зміни гідрологічного режиму у басейні р. Тиса та їх вплив на гідрофільну рослинність

Любов ФЕЛЬБАБА-КЛУШИНА¹, Ярослава ГАСИНЕЦЬ¹, Федір КУРТЯК¹, Владислав КЛУШИН²,
Микола ВОЛОЩУК³

1- Ужгородський національний університет, біологічний факультет, Україна; e-mail: lyubov.felbaba-klushyna@uzhnu.edu.ua

2- Ужгородський національний університет, медичний факультет, Україна

3- Карпатський біосферний заповідник, Україна

Зміни гідрологічного режиму басейну ріки Тиса (Українські Карпати) та зниження рівня ґрунтових вод викликало суттєві зміни рослинності гідрофільних екосистем. Серед синтаксонів водної, повітряно-водної та болотної рослинності 57% є рідкісними, вразливими або зникаючими і потребують охорони.

Перебувають під загрозою зникнення усі асоціації оліготрофних боліт класу *Oxucosco-Sphagnetea* Br.-Bl. et Tüxen ex Westhoff et al. 1946, що включені до переліку пріоритетних біотопів Додатку1 Директиви 92/43 ЕЕС як активні оліготрофні болота (7110). Вони поширені переважно у Горґанах, на Чорногорі, рідше у Вулканічних Карпатах. Нині більшість відомих локалітетів розташовані на природоохоронних територіях, однак сукцесійні зміни рослинності свідчать про те, що болотна рослинність деградує і поступово трансформується у рослинність торф'янистих лук з домінуванням *Molinia caerulea* (L.) Moench.

Серед синтаксонів евтрофних та мезоевтрофних боліт, зокрема, класу *Scheuchzeria-Caricetea fuscae* Tüxen 1937 під загрозою зникнення перебувають синтаксони союзів *Sphagno-Caricion canescentis* Passarge (1964) 1978 та *Scheuchzeria palustris* Nordhagen ex Tx. 1937 згідно нової схеми класифікації цього класу. Вони становлять біотоп «Депресії на торфовому субстраті» (7150), а також «Перехідні болота і трясовини» (7140). Особливо рідкісними і зникаючими є карбонатні болота з домінуванням *Carex davalliana* Smith союзу *Caricion davallianae* Klika 1934 та болота з домінуванням *Typha schuttletworthii* W.D.J. Koch & Sond. Серед інших синтаксонів цього класу рідкісними є мезотрофні угруповання асоціації *Carici echinatae-Sphagnetum*, виявлені нами у Горґанах, на Чорногорі та на Свидівці. Важливу ценотичну роль (до 30% проективного покриття) у ній відіграє *Menyanthes trifoliata*, рідкісний для південного мегасхилу Українських Карпат, а також *Drosera rotundifolia* і сфагнові мохи, більшість з яких, у зв'язку з деструкцією біотопів, потребують охорони. Загалом у межах класу *Scheuchzeria-Caricetea fuscae* потребують охорони 8 асоціацій, поширених переважно у Східних Бескидах, Горґанах і Чорногорі.

Серед синтаксонів класу *Phragmites-Magno-Caricetea* Klika in Klika et Novák 1941 потребують охорони угруповання активних ценоутворювальних осок, таких як *Carex elata* All., *C. acutiformis* Ehrh., *C. vesicaria* L., *C. paniculata* L., які, за класифікацією життєвих форм осок Ю.Е. Алексеева, називають купинними. Причиною для охорони є деструкція їх біотопів.

Усі синтаксони холодних джерел класу *Montio-Cardaminetea* Br.-Bl. & Tx. ex Klika & Hadač 1944, окрім угруповань асоціації *Caricetea remotae* є рідкісними, оскільки формуються переважно у екстремальних умовах високогір'я. Угруповання справжньої водної рослинності класів *Lemnetea* o. de Bolòs et Masclans 1955, *Charetea* Fukarek ex Krausch 1964, *Potametea* Klika in Klika et Novak 1941, за винятком декількох асоціацій, належать переважно до категорії рідкісних і приурочені до низовинної частини регіону, оскільки меліорація, обвалування і випрямлення русел рік на

Закарпатській низовині та вирубування лісів призвели до втрати природних водних біотопів.

На території Закарпаття наявний також біотоп 3160 «Природні дистрофічні озера і водойми». Він представлений невеликими водоймами, що іноді є включенням у оліготрофні болота та природними водоймами гірських масивів. У таких водоймах рослинність представлена поодинокими куртинами *Rynchospora alba* розрідженими заростями *Carex limosa*, рідше *Carex rostrata*. Їх ми спостерігали у Горґанах, на Свидовецькому хребті і на Чорногорі. Загалом на південному мегасхилі Українських Карпат на перезволожених субстратах ідентифіковано тринадцять пріоритетних біотопів європейської природоохоронної мережі Natura 2000, що включені до Додатку 1 Директиви 92/43 ЕЕС.